

Codi per a la integritat de la recerca de la Universitat Ramon Llull

Aprovat per la Junta de Govern de la Universitat Ramon Llull el 17 de setembre de 2020

ÍNDEX DE CONTINGUTS

Capítol 1.	Principis i valors.....	4
Capítol 2.	Personal investigador i equips de recerca	6
Capítol 3.	Els subjectes de la investigació	8
Capítol 4.	Els objectes d'investigació	10
Capítol 5.	Les fonts de finançament.....	11
Capítol 6.	La propietat intel·lectual i industrial.....	12
Capítol 7.	La comunicació de la recerca	12
Capítol 8.	El Comitè d'Ètica de la Recerca.....	13
Capítol 9.	Cloenda	14

PRÒLEG

Les principals activitats de la Universitat són la docència, la recerca i la transferència de coneixement. Aquest Codi descriu les directrius ètiques que han de regular la pràctica de la recerca en el marc de la Universitat Ramon Llull.

En ètica de la recerca no solament és rellevant el fi, sinó també el mode com es desenvolupa la investigació. L'objectiu ha de ser noble, ha d'estar en conformitat amb l'interès general, però la manera com es porta a terme ha de ser, també, respectuosa amb els valors corporatius de la Universitat Ramon Llull (expressats en el seu Ideari, 1989), i amb els descrits en els documents d'identitat de les institucions federades.

L'humanisme cristià que inspira la vida de la nostra Universitat, cal que s'expressi, també, en l'exercici de la docència, de la innovació i de la investigació d'alt nivell. És un deure de coherència.

És un Codi de caràcter general. Descriu les orientacions bàsiques en la pràctica de la recerca. Qualsevol aplicació específica en un àmbit determinat pot requerir d'un ulterior desenvolupament en forma de Guia de bones pràctiques.

L'objectiu d'aquest Codi és identificar les directrius ètiques que han de regular la pràctica de la recerca. Compromet, per tant, tot el personal investigador que, d'una manera o altra, estigui vinculat a la Universitat Ramon Llull i que participi en algun equip de recerca independentment de quin sigui el seu camp disciplinari. Compromet, també, la resta de la comunitat de la Universitat Ramon Llull que fa possible la recerca: patronat; equip rector, responsables dels centres i altres autoritats acadèmiques; personal d'administració i serveis; i entitats finançadores. Tots ells han de vetllar pel compliment del Codi.

El personal investigador extern que col·labori en algun projecte de recerca de la Universitat Ramon Llull també ha de conèixer-lo i assumir-lo a l'hora d'integrar-se en un equip de recerca. També el personal investigador que s'iniciï en el camp de la recerca ha de conèixer-lo i aplicar-lo.

El respecte a tota persona i la seva promoció integral, així com la cura de l'ecosistema, són els motors que inspiren la redacció d'aquest Codi i el béns més preuats que es volen garantir amb la seva aplicació.

Aquest Codi s'ha realitzat amb la participació i el consens de tota la comunitat investigadora de la Universitat Ramon Llull. En la seva elaboració s'han tingut especialment en compte, com a fonts d'inspiració, The European Code of Conduct for Research Integrity d'ALLEA (All European Academies) (2017), la 6th World Conference on Research Integrity (2019), l'Australian Code for the Responsible Conduct of Research (2018) i el Code d'Éthique de la recherche scientifique *en Belgique* (2009), així com altres codis per a la integritat de la recerca de centres de referència d'Europa i dels EUA. Així mateix, s'alinea amb l'Agenda 2030 de Desenvolupament Sostenible, aprovada el 2015 per l'Assemblea General de les Nacions Unides, que persegueix la consecució de disset objectius de desenvolupament sostenible (ODS).

Capítol 1. PRINCIPIS I VALORS

Principis

El Codi per a la integritat de la recerca que es presenta a continuació vetlla per la protecció dels principis de dignitat, de llibertat, d'equitat i d'intimitat que estan reconeguts en la Declaració Universal dels Drets Humans (1948) i en la Doctrina Social de l'Església.

1. Dignitat

La sublim dignitat de la persona és un dels principis fonamentals que cal preservar. Aquest principi reconeix que el bé de la persona és el fi últim de tota recerca i que tots els mitjans humans i tècnics s'han de posar al servei de la seva promoció i del seu desenvolupament. La persona sempre i en qualsevol cas serà tractada com un fi en si mateixa i mai únicament com un mitjà. La vida de la persona i la seva integritat física i moral han de ser respectades sempre i en qualsevol circumstància.

2. Llibertat

La llibertat de l'equip de recerca i de l'investigador/a ha de ser respectada, tret que atempti contra els principis i valors propis de la URL. Pertoca a l'equip dissenyar els objectius de la recerca i la metodologia per assolir-los, sempre dins del marc dels paràmetres establerts per la comunitat científica. La Universitat, com a espai de llibertat, ha de garantir, en tot moment, el desenvolupament del talent i de la creativitat del personal investigador i del professorat que la componen. Això no exclou que la Universitat pugui prioritzar determinades línies de recerca sempre que s'alineïn amb els principis i valors de la institució i que les declari de manera explícita.

3. Equitat

L'equitat és el principi que reconeix la idèntica dignitat de tota persona humana. Exigeix evitar que l'accés i el desenvolupament de la carrera investigadora estiguin condicionats per trets sociodemogràfics del personal investigador, com són l'origen geogràfic i cultural, les creences, el gènere, l'orientació sexual, l'estatus socioeconòmic i l'edat. Aquesta equitat ha d'anar acompanyada de polítiques que garanteixin l'equitat efectiva entre els membres dels equips de recerca. A la vegada, exigeix que la recerca tingui una mirada especialment inclusiva: cal dedicar especials esforços a la recerca orientada a millorar la qualitat de vida dels grups més vulnerables de la societat.

4. Intimitat

Quan la recerca afecta persones, animals o mostres biològiques, cal vetllar, tothora, per no vulnerar el dret a la intimitat. Així, cal tractar els participants amb respecte i delicadesa, i crear un espai acollidor i no discriminador. Així mateix, cal accedir només a aquella informació estrictament necessària per a l'estudi en qüestió. Per tal de

respectar el dret a la confidencialitat, cal protegir les dades personals i les informacions confidencials segons la legislació vigent. També cal mantenir el secret professional, excepte els casos en què la legislació estableix que cal revelar-lo.

Valors

Els valors són horitzons de referència que estimulen les bones pràctiques. Els valors d'aquest Codi són els següents:

1. Veracitat

L'amor a la veritat és un principi bàsic en la recerca i en la docència. Els objectius finals de la recerca són contribuir al coneixement de la realitat i al progrés integral de la persona i de la societat. Aquest valor de la veracitat també exigeix als equips de recerca practicar el rigor i la honestedat. També la transparència, la qual cosa obliga a donar a conèixer -mitjançant publicacions acadèmiques, presentacions en congressos i en convencions- les seves hipòtesis, la seva metodologia, els seus resultats, els noms del personal investigador que ha participat en la recerca i el seu grau d'implicació, les fonts de finançament de què disposen i la distribució dels recursos en el decurs de la recerca.

2. Prudència

Cal que els equips de recerca siguin especialment prudents vetllant, tothora, per causar el mínim dany possible. També cal ser prudent davant de noves tècniques amb efectes incerts. La prudència exigeix l'anticipació de conseqüències i la precaució en la verificació d'hipòtesis. Exigeix, com a condició bàsica, conèixer l'estat de la qüestió i reduir, al màxim nivell, els efectes negatius que poden causar la recerca i l'ús dels resultats que se'n derivin. La prudència cal que vagi acompanyada de la humilitat en l'aplicació del mètode científic: de la consciència que tota hipòtesi, per més lúcida i atractiva que se'ns presenti, requereix passar per un procés pautat rigorosament, sovint llarg, per tal de poder ser considerada vàlida.

3. Cooperació

L'esperit de cooperació ha de presidir les relacions *ad intra* dels equips de recerca, però també les relacions *ad extra*. Cal que el personal investigador cooperi en la recerca de la veritat. Aquest esperit de cooperació es basa en la idea que la suma de talents i de disciplines ofereix millors possibilitats de reeixir en el coneixement de la veritat i en la innovació que la recerca desenvolupada de manera individual i unilateral.

4. Rigor

El valor del rigor ha de guiar l'activitat de recerca. Els centres de recerca, els equips de recerca i tot el personal investigador en general està cridat a concebre i executar els seus protocols de la manera més precisa possible i a treballar d'acord amb les regles generalment reconegudes en la seva disciplina. Han de ser equips competents des del punt de vista científic i tècnic, i demostrar de manera rigorosa coneixement del terreny

i esperit crític. Correspon a la Universitat avaluar amb criteris objectius i imparcialitat la competència i rigor del personal investigador i equips d'investigació.

5. Imparcialitat

La imparcialitat és el criteri d'autoritat en la recerca científica. Els equips de recerca estan cridats a ser el més imparcials i neutrals possible en l'exercici de la recerca i a evitar qualsevol biaix en el desenvolupament de les hipòtesis, de la metodologia i de la comunicació dels resultats, així com en l'avaluació de recerques alienes. Això pressuposa la capacitat per identificar els conflictes d'interès que pugui haver-hi i exposar-los prèviament per buscar les solucions més respectuoses amb la imparcialitat.

6. Ecosensibilitat

La cura del medi ambient i el respecte a la naturalesa són imprescindibles tant en l'exercici de la recerca com en els seus objectius. Cal que la recerca sigui sostenible des del punt de vista ecològic, que la petjada que deixi sigui mínima. Això exigeix a l'equip de recerca gestionar adequadament els residus que genera i calcular l'impacte de la recerca des del punt de vista ecològic abans d'exercir-la. Ha de garantir, en tot moment, que sigui sostenible mediambientalment.

Capítol 2. PERSONAL INVESTIGADOR I EQUIPS DE RECERCA

Article 1.

Els equips de recerca estaran integrats per personal investigador competent tant des d'un punt de vista científic com ètic.

Article 2.

L'investigador/a principal té el deure de liderar l'equip de recerca fomentant la cohesió entre els membres que l'integren i practicant, en el seu si, la justícia distributiva.

Article 3.

L'investigador/a principal garantirà que les directrius ètiques d'aquest Codi siguin conegudes i assumides per tots els membres de l'equip.

Article 4.

L'investigador/a principal vetllarà per l'equitat entre els membres de l'equip de recerca, evitant formes de discriminació arran de l'origen geogràfic i cultural, les creences, el gènere, l'orientació sexual, l'estatus socioeconòmic, l'edat o les capacitats, i adoptant mesures inclusives.

Article 5.

Les persones que integren l'equip de recerca es comprometen a realitzar, de manera competent, la tasca encomanada per l'investigador/a principal i a aportar tot el seu talent i creativitat per assolir els objectius proposats.

Article 6.

Les condicions contractuals del personal investigador seran dignes: s'adequaran a les tasques que realitzen i a la seva experiència investigadora. Així mateix, permetran conciliar la vida laboral amb la personal, fent possible el descans i el lleure necessaris per al benestar.

Article 7.

Els membres de l'equip de recerca mantindran, entre ells, relacions de cooperació i de comunicació a fi i efecte de sumar talent i de potenciar la seva intel·ligència cooperativa.

Article 8.

Entre els equips de recerca d'un mateix camp d'estudi ha de presidir una relació de cooperació i d'entesa més enllà de la legítima competitivitat per l'excel·lència acadèmica i científica.

Article 9.

Els/les investigadors/es que tinguin encomanada la responsabilitat d'acompanyar el personal investigador novell han de fer-ne un seguiment escrupolós. També han de potenciar la seva autonomia, rigor i sentit de pertinença.

Article 10.

Caldrà vetllar per evitar qualsevol forma d'abús de poder i d'assetjament per part de personal investigador cap a d'altres investigadors/es i cap a d'altres persones amb les quals tinguin vinculació arran de la recerca, ja sigui personal d'administració i serveis, alumnat o altres participants de les recerques.

Article 11.

El personal investigador es responsabilitzarà de conèixer les implicacions que poden tenir els resultats de la seva recerca i d'actuar en conseqüència atenent els principis i valors d'aquest Codi.

Article 12.

En la realització de la recerca, el personal investigador vetllarà pel benestar dels participants de l'estudi, garantint un balanç risc/benefici el més favorable possible per

als participants, actuant sempre amb prudència i respecte a la legislació vigent. A més, el personal investigador es responsabilitzarà d'adaptar els protocols de recerca segons les recomanacions que es recullin en els dictàmens dels comitès d'ètica de la recerca.

Article 13.

No podrà discriminar-se cap investigador/a que, emparant-se en l'objecció de consciència, vulgui abstenir-se de participar en una determinada investigació.

Article 14.

Els equips d'investigació cercaran, per sobre de qualsevol interès, el bé comú i la veritat. La fabricació, la falsificació de resultats, el plagi i l'apropiació indeguda es consideraran sempre males pràctiques, contràries a la veracitat.

Article 15.

Els membres de l'equip mantindran en secret aquelles dades que afectin la privadesa i la intimitat dels subjectes investigats, excepte aquells casos en què la legislació estableixi que cal donar-les a conèixer. També mantindran temporalment la confidencialitat d'aquella informació que, si bé es té el permís per difondre, encara no és prudent o legítim donar a conèixer.

Article 16.

El personal investigador serà imparcial a l'hora de realitzar la recerca i d'avaluar els treballs d'altres investigadors/es, especialment quan d'aquesta avaluació en pugui resultar una difusió pública, com per exemple per mitjà de revistes científiques.

Capítol 3. ELS SUBJECTES DE LA INVESTIGACIÓ**Article 17.**

En cap cas està justificat realitzar una recerca l'objectiu de la qual sigui provocar qualsevol forma de mal a persones, animals o medi ambient.

Article 18.

L'equip de recerca ha d'informar de manera clara, veraç i adequada de tots els aspectes relacionats amb la recerca a fi que els potencials participants puguin, si així ho consideren, donar el seu consentiment. Així, cal respectar l'autonomia del subjecte investigat, tot garantint que participa en la recerca de manera voluntària i havent comprès la seva finalitat, els seus riscos potencials, i l'ús que es farà de les seves dades. Aquesta voluntarietat ha d'expressar-se mitjançant un document de

consentiment informat degudament signat. En tot moment, el participant té dret a revocar el consentiment.

En el cas que la recerca s'apliqui a persones vulnerables que no puguin donar el seu consentiment, correspondrà al tutor/a o representant legal de la persona en qüestió donar el consentiment. Igualment, sempre que sigui possible, caldrà obtenir l'assentiment informat de menors d'edat o persones amb un tipus de discapacitat que no els permeti comprendre les implicacions de participar-hi.

Article 19.

Els equips de recerca han de ser especialment curosos quan en la recerca es vegin implicades persones que pertanyen a grups vulnerables, evitant qualsevol forma de perjudici i estigmatització.

Article 20.

L'equip de recerca respectarà l'equitat dels subjectes d'investigació. La decisió d'incloure i d'excloure potencials participants no podrà basar-se en raons discriminatòries, sinó que obehirà, exclusivament, als legítims criteris d'inclusió i d'exclusió que cada estudi amb participants requereix.

Article 21.

En la recerca en què sigui indispensable el recurs a l'engany, l'equip de recerca es compromet a no danyar el subjecte d'investigació, a informar-lo que es tracta d'un estudi immediatament després de ser realitzat, a justificar la raó de l'engany i a sol·licitar-li permís per incloure les seves dades en l'estudi en qüestió.

Article 22.

En la recerca que sigui indispensable fer estudis en els quals el subjecte d'investigació no sap exactament quin tractament i quina intervenció rebrà (simple cec o doble cec), l'equip de recerca es compromet a informar els subjectes abans d'iniciar l'estudi de les possibles conseqüències que tindria en el pitjor dels escenaris i a tenir signat el corresponent consentiment informat.

Article 23.

L'administració de placebo en estudis farmacològics, així com el recurs al *sham* (la simulació d'intervencions) en estudis no farmacològics, només seran permesos quan estigui justificat i quan no existeixi un tractament o una intervenció alternatiu d'eficàcia demostrada. Els estudis amb un grup placebo són acceptables només en els casos en què la normativa europea vigent especifica i restringeix, i en cap cas poden suposar un risc addicional, efectes adversos greus o lesions irreversibles pels subjectes que reben el placebo.

Article 24.

L'equip de recerca es compromet a preservar confidencialment les dades personals dels subjectes d'investigació i a gestionar-les d'acord amb el marc legislatiu vigent.

Article 25.

Els subjectes de la investigació tenen el deure de ser veraçs en la informació que aporten en la recerca.

Capítol 4. ELS OBJECTES D'INVESTIGACIÓ**Article 26.**

Els equips de recerca seran curosos en l'ús dels objectes i del material necessaris per a la investigació a fi que, si s'escau, pugui ser emprat per altres equips de recerca.

Article 27.

Quan en una recerca es vulguin emprar animals no humans, convindrà atendre els principis de reemplaçament-reducció-refinament i, per tant, d'entrada, contemplar la possibilitat de buscar mètodes alternatius que no requereixin el seu ús. Si el seu ús és indispensable, caldrà minimitzar el nombre d'animals emprats i vetllar, en tot moment, per causar-los el mínim sofriment possible. En qualsevol cas, quan calgui emprar animals, caldrà que el protocol d'investigació sigui aprovat per un comitè d'ètica d'experimentació animal.

Article 28.

En les recerques que es fan emprant màquines dotades d'intel·ligència artificial (*thinking machines* i *learning machines*), l'equip de recerca vetllarà perquè els programes d'acció d'aquestes màquines estiguin en conformitat amb els principis i els valors que inspiren aquest Codi.

Article 29.

Els equips de recerca es responsabilitzen de ser curosos amb l'ecosistema i de dur a terme una gestió adequada dels residus que generin.

Capítol 5. LES FONTS DE FINANÇAMENT

Article 30.

Les entitats que financin la recerca de la Universitat hauran de respectar el present Codi.

Article 31.

Les entitats que financin la recerca podran prioritzar determinades línies d'investigació. En cas que sigui així, caldrà fer explícites quines. També caldrà garantir que el personal investigador disposi de prou llibertat per realitzar recerca sobre altres àmbits d'interès social i científic.

Article 32.

Les entitats que financen la recerca es comprometen a vetllar per tal que els projectes finançats estiguin dignament retribuïts.

Article 33.

Els equips de recerca retransmeten comptes amb l'entitat o entitats que els finança i respectant sempre el principi de transparència.

Article 34.

Els equips de recerca també retransmeten comptes als òrgans directius del centre o dels centres a què pertanyin, en conformitat amb el principi de transparència.

Article 35.

Els equips de recerca destinaran els recursos als fins pels quals han estat aconseguits. Convé, però, que les institucions finançadores tinguin la flexibilitat necessària per autoritzar lleugeres modificacions en cas que, durant el curs de la recerca, emergeixi la necessitat de distribuir els recursos d'una manera diferent a la prevista.

Article 36.

El personal investigador ha de fer constar en les seves publicacions els conflictes d'interès, així com si han rebut alguna mena de finançament per part d'empreses o d'entitats que poden influir en el treball que volen publicar.

Capítol 6. LA PROPIETAT INTEL·LECTUAL I INDUSTRIAL

Article 37.

La propietat intel·lectual ha de ser sempre i en qualsevol circumstància respectada.

Article 38.

Ningú no està legitimitat per apropiar-se de la propietat intel·lectual aliena.

Article 39.

Els equips de recerca citaran escrupolosament les fonts emprades per a la recerca i donaran el crèdit degut als treballs anteriors en l'àrea investigada. S'evitarà tota forma de plagi i d'autoplagi.

Article 40.

Tots els membres de l'equip de recerca que, d'una manera o altra, han participat activament en el procés de recerca, han de veure reconeguda la part d'autoria que els correspon.

Article 41.

Els equips de recerca tenen dret a protegir les seves troballes segons les pautes establertes pel seu centre, que no poden entrar en contradicció amb aquest Codi ni amb la legislació vigent.

Article 42.

En consonància amb el principi d'equitat, es promourà que els resultats de la recerca puguin democratitzar-se i beneficiar la societat, inclosos els grups més vulnerables.

Capítol 7. LA COMUNICACIÓ DE LA RECERCA

Article 43.

Els resultats de la recerca han de ser comunicats a la comunitat científica de manera veraç, intel·ligible i rigorosa i, sempre que sigui possible, han d'estar disponibles en accés obert.

Article 44.

En la publicació dels resultats de la recerca, s'explicaran totes les fases de la investigació que siguin necessàries per copsar-ne la rellevància, evitant, així, la

fragmentació indeguda d'un treball per generar diverses publicacions, que podria considerar-se una forma d'autoplagi.

Article 45.

El personal investigador que ha contribuït en la recerca ha de veure reconegut el seu grau de participació segons les convencions pròpies del mitjà on es publiqui. Així, no pot descuidar-se la menció a cap de les persones que ha dirigit la recerca, ni tampoc a cap de les persones que l'ha executada.

Article 46.

Els equips de recerca vetllaran per comunicar els resultats obtinguts no solament en l'àmbit estrictament científic, sinó també per divulgar-la, contribuint, d'aquesta manera, a la democratització del saber.

Capítol 8. EL COMITÈ D'ÈTICA DE LA RECERCA**Article 47.**

Tot projecte de recerca que involucri persones, animals o mostres biològiques, o bé que pugui provocar afectacions a l'ecosistema o pel qual s'entri en conflicte amb els principis d'aquest Codi, ha de tenir la conformitat del Comitè d'Ètica de la Recerca de la Universitat Ramon Llull o dels comitès d'ètica específics dels centres per a l'avaluació de protocols de recerca en el centre al qual pertanyi l'investigador/a principal de l'equip de recerca.

Article 48.

Els conflictes que plantegi el desenvolupament d'una recerca poden ser consultats, per part de l'investigador/a principal, al Comitè d'Ètica de la Recerca de la Universitat o a les seves delegacions als centres, perquè elaborin, si s'escau, un informe.

Article 49.

Si algun membre d'un equip de recerca o bé algun subjecte d'investigació observa que es vulnera alguns dels seus drets o d'algú del seu entorn, pot adreçar-se als òrgans competents del seu centre o al Vicerectorat competent en matèria de recerca de la URL. Ha de tenir present que, en última instància, disposa de la Sindicatura de Greuges de la Universitat Ramon Llull per trametre la situació i cercar vies de restitució del mal sofert.

Capítol 9. CLOENDA

Article 50.

Aquest Codi per a la integritat de la recerca podrà ser modificat i ampliat en el futur si les circumstàncies ho requereixen.

Article 51.

Correspon al Comitè d'Ètica de la Recerca vetllar per la seva difusió en el marc de la Universitat i per la seva actualització quan es requereixi.

Article 52.

Correspon a tots els agents enumerats en el pròleg vetllar pel compliment d'aquest Codi.